

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VII. a Clemens III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

fius jejunii, hoc est abstinentiæ, nullum cibum sumere licere: immò primis florentis Ecclesiæ temporibus jejunantes non solum à cibo, & potu abstinuisse, verùm & virginem salivam servasse refert Tertul. *de jejunio cap. 6.* ibi: *Ipsa natura ennuñciavit, quales nos ante pabulum, & potum in virgine adhuc saliva exhibere consuevit.* De potu celebris est locus Prudentii in *actis S. Fructuosi Martyris*: cum enim ei poculum frater offerrent, quo martyri recrearetur, immò & muniretur, recu-
favit dicens:

Jejunamus, inquit, recuso potum:

Non dum nona diem resolutis hora.

Et cum solvebatur jejunium horâ nonâ, pane, aut oleribus jejunantes utebantur, D. Clemens *lib. 5. constit. Apostolic. cap. 17.* ibi: *Ita jejunandum ut solum pane utamini, & oleribus; vini autem potu, & carnibus abstinete.* Quod de ægotantibus refert D. Hieronymus ad *Eustochium*. ibi: *De cibus, & potu taceo, cum etiam languentes monachi aqua frigida utantur.* Illustrant Ambian. ad Tertul. *de jejunio, cap. 10. observ. 4.* Filescus in *opusculo de Quadragesima, cap. 18.* Illud autem hodie apud omnes observatur, ut jejuniâs velci non possint carnibus, & omnibus iis, quæ ab ea originem trahunt, *cap. de esu carnis, de consecr. dist. 3. cap. denique 4. dist. can. 56. Synodi 6.* ibi: *Similiter accepimus, & in Armeniorum regione, & in aliis locis, in Sabbatis & Dominicis sanctæ Quadragesimæ quosdam ova, & caseum comedere.* Vixum est ergo, ut omnis Dei Ecclesiæ, quæ est in universo terrarum orbe, unicum ordinem sequens, jejunium persiciat, & abstinereat, sicut omni inæclabili, sic ab ovis, & caseo, quæ sunt fructus, & fœtus eorum, à quibus abstinemus: si autem hoc non servaverint, si sunt quidem clerici, deponantur; si autem laici, segregentur. Tolet. *8. can. 9.* Gerundense *can. 3.* Mediolan. sub Carolo, *tit. de jejun. Trident. sess. 25. cap. 21.* Illustrant Bellarminus *de jejun. cap. 4.* Lessius *de iust. lib. 4. cap. 2. dubit. 5.* Virgin. *de jejun. lib. 3. cap. 5.* Fagundez in *4. præ-*

cept. Eccl. lib. 1. cap. 2. Trullench in *bullas lib. 1. §. 4.* Ecclesiæ enim cibus ita delicatis, & lautis abstinere jussit, ut carnis lascivia frenaretur. Concil. Senon. sub Clement. VII. *art. 7.* non quia similes cibos condemneret, ut Saturninus, & alii hæretici voluerunt, quos sequuti fuerunt Manichæi, Priscillianistæ, Marcionistæ, & alii condemnati in *can. 50. Apost. Concil. Ancyr. can. 13.* Bracharenfi *1. can. 13. & 32.* Gangrenfi *can. 2.* Tolet. *1. in assert. fidei:* notantur Turtianus *pro epist. Pontificum cap. 6.* Baronius *anno 57. num. 188.* Severinus Binius in *Concil. Gangr. Savarus ad Sidonium lib. 4. epist. 9.*

Hinc exponendus venit textus in *can. 50. Synodi Laodicæ* relatus in *cap. non oportet 8. de consecr. dist. 3.* in illis verbis: *Non oportet in Quadragesima quinta feriâ ultimæ hebdomadæ jejunium dissolvere, & totam Quadragesimam inhonorare; sed per totos hos dies jejunare, & eas abstinentiæ convenientibus, de quibus aridioribus uti.* Vel ut in Concilio legitur: *Oportet totam Quadragesimam jejunare xerophagiâ nentes.* Supponendum enim est, Græcos tantum siccis cibis, idest pane, & leguminibus siccis, seu coctis pomis, aut oleribus crudis, jejunantes uti, ut probat Balsamon in *can. 69. Apost. & in can. 14. Concil. Ancyr.* quod genus cibi Xerophagiâs appellabant. Cassianus *lib. 4. collat. 22.* idest faciles cibos, ut explicat Filescus *de Quadrages. cap. 8.* Immò & in Ecclesiâ Latina jejunantes etiam siccis cibis uti fuisse, refert Tertul. *de jejunio cap. 9.* ibi: *Inspiciamus autem xerophagiârum novitatem, aut vanitatem.* Et *cap. 1.* ibi: *Jejunantes cibum ab omni carne, & omni injulentiâ, & vividioribus quibuscunque pomis, ne quid vinositatis veledamus, vel potemus.* Constat ex variis auctoritatibus congestis à Burchardo *lib. 17. 19. & 20. Decreti.* Carnotensi *part. 15. c. 198.* Unde rectè Patres in dicto canone 50. juxta morem regionis Orientalis, & sanctitatem illorum temporum statuerunt, jejunantes xerophagiâs, idest cibus aridioribus uti posse.

CAPUT VII.

a Clemens III.

Quæsitum est à nobis, utrum sacerdotibus Græcis, quibus legitimo matrimonio licet uti, & pœnitentia publica sit imponenda, si eam sibi postulent pro filiis oppressis injungi. Huic igitur consultationi taliter respondemus, quod si ipsis procurantibus, vel studiosè negligentibus, filii in lectis reperiuntur oppressi, ob officio altaris debeant perpetuò abstinere; & gravior, quàm laicis, non tamen publica, nisi id in publicum venerit, pœnitentia debet imponi: qui tamen non solum à sacrorum ordinum executione cessabunt, verum etiam si sint infra ipsos, ad eos minimè assumantur. Verum etiam si ex incuria ipsorum mortui inveniantur in cunis, & illud fuerit occultum, pœnitentia eis pro arbitrio Pœnitentiarii imponatur, & in terrorem aliorum ad tempus abstineant à celebratione Missarum.

NOTÆ.

1. a Clemens III.) Ita legitur in hac sexta collectione: in secunda autem legitur, *Alexander III.* Sed verius credo textum esse Clementis III. etsi nullibi exprimitur, cui referbat ipse Pontifex.
- b Matrimonio.) Juxta tradita in *cap. cum olim, de clericis conjug.*
- c Pœnitentia publica.) licet enim clericis non possit solennis pœnitentia injungi, ut probavi in

cap. 1. de bigam. non ordin. tamen pœnitentia publica illis injungi valet, dummodo prius deponantur, ut ita ad statum laicalem redacti, vel in monasterium detudi, vel pœnitentiæ mancipari possint. Concil. Tolet. *4. can. 46.* ibi: *Si quis clericus in demolisendis sepulchris fuerit deprehensus, qui a sacris hoc pro sacrilegio legibus publicis vindicatur, oportet canonibus in tali scelere produrum clericatus ordine submoveri, & pœnitentiâ triennio deputari.* Quem illustrat Suarez à Mendoza *lib. 2. ad leg. Aquil. cap. 2. sect. 6. num. 22. & lib. 5. capitular. Caroli*

roli, cap. 2. ibi: *Falsos verò presbyteros vel adulteros, vel fornicatores, diaconos, & clericos de peniis Ecclesiarum abstulimus, & degradavimus, & ad penitentiam coegimus.* Probant, & illustrent *Hollensis in summa huius tituli, num. 55. Lantmeter lib. 2. de veteri clerico. cap. 93. Majolus lib. 3. de irregul. cap. 2. num. 6. Cironius ad hunc tit. Mendoza lib. 3. Concil. Illiber. cap. 76. Nec contrarium probatur in cap. final. 30. dist. cap. final. 80. dist. cap. alienum, 50. dist. cap. si quis sacerdos 30. quæst. 1.*

cap. sacerdos 2. de penit. dist. 6. ubi docetur sacerdotes non debere publicè penitere, sicut laici; nam publica penitentia, de qua in illis iuribus agitur, accipitur pro solenni, non verò pro publica, ut post alios docuit D. Joannes Orator de irregul. ex penit. publica, excursu 4. num. 8.

d. Oppressis.) Quo casu parentibus penitentia imponitur in Concil. Tolet. 3. can. 17. Wormac. can. 35. Illerenti can. 2. & Tribur. cuius verba retuli in cap. 3. de his, qui filoccid.

CAPUT VIII.

Idem a Livon. Episcopo, & eis, qui cum ipso sunt, fratribus.

DEus, qui Ecclesiam suam. *Et infra:* Caterum cum penitentia non tam secundum quantitatem excessus, quam penitentis contritionem, & discreti sacerdotis sit arbitrium moderanda, pensatâ qualitate personæ super fornicatione, adulterio, homicidio, & aliis criminibus, consideratis b circumstantiis omnibus, & præsertim novitate Livonien. Ecclesiæ, competentem penitentiam delinquentibus imponatis, prout saluti eorum videritis expedire. Apostoli autem vestigis inhaerentes, dicentis, ut prædiximus: Lac dedi vobis potum, non escam; paulatim eos instruat in fide, confessionis formam, c Orationem Dominicam, & Symbolum ipsos sollicitè edocentes. Interim tamen corporis & sanguinis Domini sacramentum d renatus fonte baptismatis, consuetis e festivitatibus, & in mortis articulo tribuat.

NOTÆ.

I.

a *Ivonensi.)* Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc tit. cap. 1. & in cap. Deus, de vita & honestate cleric. ubi extat prior pars huius textus ut jam notavi.

2.

b *Circumstantiis.)* Consonant textus in cap. consideret, de penit. dist. 5. cap. omnis, hoc tit. Concil. Trullan. can. 102. Trident. sess. 14. cap. 5. Wormac. sub Hadriano II. can. 25. Et licet circumstantias aliter accipiant Rhetores, eas enumerantes quasi sedes, & causas, quibus argumenta deprobant; aliter tamen eas accipiunt Consulti, qui eas considerant ad dignoscendum ex illis malitiam, aut bonitatem humanorum actuum, s. aut facta 16. & per tot ff. de penit. extat in cap. aut facta 19. de penit. dist. 1. notant Decianus lib. 9. tract. crimin. cap. 34. num. 4. & Theologi cum D. Thoma in 4. dist. 16. & in 1. 2. quæst. 7. ubi Vasquez 1. tom. disput. 1. cap. 1. num. 3. docet ex circumstantiis humanorum actuum malitiam, aut bonitatem augeri, vel diminui: nam circumstantia est actus humanus, qui illum circumstat, quasi extrinsecus contingens extra substantiam actus. Sayrus in clavi Regia lib. 2. cap. 3. n. 1. ac per consequens peccati circumstantia erit quodam accidens ipsius peccati, non autem substantiæ illius simpliciter consideratæ. Et quamvis aliquando evenire possit, ut circumstantia in casu augeat malitiam actionis, ut hæc non esset mala, nisi propter circumstantiam, qualis est duplicatus esus, sed alioquin moderatus, in die jejunii, vel acceptus ad fortius hominem occidendum, Fagundes ad 2. Eccles. præcep. lib. 1. cap. 1. num. 1. aliquando tamen etiam efficere potest circumstantia, ut mutetur species peccati. Trident. sess. 14. cap. 5. quo casu non mutatur essentialiter species peccati; non enim circumstantia mutat physicam substantiam actus in genere naturæ, sed accidentaliter in genere moris, Vasquez ubi supra, num. 2. Layman tom. 1. tract. 2. cap. 8. num. 2. Aravio in 1. 2.

quæst. 18. art. 3. quæ humanorum actuum circumstantiæ, ex quibus augeri, minuive potest peccatum, vel illi nova species addi, proveniunt, & considerari solent, aut respectu ipsius actionis, aut respectu agentis principalis, aut ratione loci, aut ratione instrumenti, hoc est quibus auxiliis quis fecerit; aut ratione causæ finalis, idest cur fecerit, aut denique ratione temporis, ut satis colligitur ex cap. occidit 23. quæst. 3. quas omnes comprehendunt Theologi Moralistæ sequenti versu:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Quas dictiones sigillatim explicant Theologi in 4. dist. 16. & 17. & Moralistæ de penitentia scribentes.

c *Orationem Dominicam.)* Unde olim catechumenis feria 2. hebdomadæ sanctæ oratio Dominica illis exponebatur, ut ipsi eam discerent, & recitarent in Sabbatho Paschæ. Fortunatus lib. 1. de eccles. offic. cap. 8. ibi: *Eadem die percipiunt Orationem Dominicam, & Symbolum ad reddendum in Sabbatho sancto Paschæ.* D. Augustinus homil. 42. ibi: *Ad octo autem dies ab hodierno die reddunt vestis hanc orationem quam hodie accepistis.* Albin. Flaccus lib. 1. de divin. officiis, cap. de Sabbatho sancto Paschæ, adiciens hoc a sancto Gregorio institutum fuisse, ait: *Post hæc ponit manus super capita eorum, & dicit orationem ad catechumenum faciendum: hic juxta sanctum Gregorium reddunt Symbolum, aut Orationem Dominicam, aut patroni proprii.* Illustrat Vicecomes lib. 3. de ritibus Baptismi, lib. 3. cap. 16.

d *Renatus.)* Olim etiam baptizati, tam adulti, quam infantes, statim post baptismum Eucharistiam accipiebant D. Clemens lib. 1. constit. Apost. epist. 3. ibi: *Baptizetur autem unusquisque in aquis perennibus nomine trinae beatitudinis super se invocato per unctus primò oleo per orationem sanctificato, ut ita demum per hæc consecratus possit per capere de sanctis.* Ubi per sanctum intelligi Eucharistiam probat